

DM GREENKEEPING OG MILJØET

I DM Greenkeeping arbejder vi med natur hver dag og har en stor interesse i at passe rigtig godt på den. Vi værner om naturen i alle vore processer, da vi prioriterer hensynet og har den nødvendige viden, uddannelse og certifikaterne til at kunne det.

Vores produkter og miljøet

De produkter, vi anvender, har en høj miljøprofil, som sikrer bæredygtighed, når de anvendes efter forskrifterne. De danske myndigheder har nogle af de strengeste krav i Europa til de produkter, vi må anvende, og vi anvender naturligvis kun midler, der er godkendte af Miljøstyrelsen. Miljøstyrelsen har opbygget forskrifterne på en sådan måde, at produkterne ikke er sundhedsskadelige, når de anvendes som foreskrevet. Vi har certifikater på de produkter, vi anvender og fører lovpligtige journaler til Miljøstyrelsen – det er din garanti for, at indholdet i vores servicepakker ikke er sundhedsskadelige og opfylder de krav, som de danske myndigheder har bestemt.

Vi følger selvfølgelig udviklingen, indenfor ukrudtsbekæmpelse, nøje og anvender det middel på markedet, som har den mindste kemibelastning pr. m².

I DM Greenkeeping bidrager vi til at mindske CO₂ udslippet i Danmark. Græs er nemlig noget af det natur, der optager mest CO₂. Når vi svækker mos, sår nyt græs og styrker det eksisterende græs, øger vi den enkelte græsplænes CO₂ optag til gavn for klimaet.

Vi har adgang til de bedste produkter på markedet gennem vores certifikater. Vi har kompetencerne til at vælge de rigtige produkter på de rigtige tidspunkter på sæsonen. Når vi tilfører naturen vores produkter, laver vi altid en individuel vurdering af græsplænen, inden servicering, for at kunne vurdere plænenes behov. Det sikrer, at vi ikke tilfører mere, end græsset og jorden kan optage.

Biodiversitet – vores gave til naturen

I DM Greenkeeping har vi også fokus på biodiversiteten. Sammen med denne håndbog har vi derfor udleveret en engblanding til dig med hele 28 forskellige vilde danske blomster. Vi opfordrer dig til at etablere et mindre område i din have med engplanter. Det kan være et hjørne af et bed, langs hækken, i nogle krukker el. – en fryd for øjet og en gave til insekterne fra DM Greenkeeping og dig!

www.dmgreenkeeping.dk

HÅNDBOG 2022

VEJLEDNING OG GODE RÅD
TIL PLEJE AF DIN GRÆSPLÆNE

“

**Græsset behøver ikke
altid at være grønnere
på den anden side...**

“

“

Rigtigt og enkelt

“

VORES VEJLEDNINGER OG RÅD, I DENNE HÅNDBOG, BYGGER PÅ:

- over 20 års erfaring i danske golfklubber
- over 40.000 udførte servicebesøg i private haver og på erhvervsarealer
- international greenkeepingererfaring fra arbejde på Le Golf National i Frankrig under Ryder Cup
- gennemførte greenkeeper-uddannelser med højeste mulige score og medalje

© DM Greenkeeping ApS · Tlf. 70 44 44 55 · kontakt@dmgreenkeeping.dk

3. udgave

INDHOLD

Indhold	3
Indledning	4
Bekæmpelse af mos	5
Ujævnheder / Topdressing	6
Skygge	8
Vertikalskæring	9
Plæneklippertyper	10
Klippevejledning	12
Hjulspor	14
Dræn i græsplænen	14
Tørke	15
Pletter i græsplænen	18
Skadedyr i græsplænen	22
Svampe i græsplænen	24
Græssorter m. udfordringer	26
Efterår - den sidste klipning	29

Indledning

Tak fordi du har bestilt en servicepakke/aftale hos DM Greenkeeping. Du modtager hermed, vores DM Greenkeeping håndbog med udførlige vejledninger og gode råd.

Vi ønsker at levere det bedst mulige resultat for din græsplæne. Dette opnås dels gennem vores servicebesøg, og dels ved at vi vejleder dig i, hvordan du klipper og vedligeholder din græsplæne. Det er specielt vigtigt, at du følger den individuelle klippevejledning, du modtager efter hvert servicebesøg. Med denne håndbog giver vi dig vores bedste vejledninger og gode råd om græspleje, så vi sammen kan opnå et flot resultat med din græsplæne.

Vi holder meget af naturen, og værner derfor om den i alle vore processer. Du kan læse mere herom bagerst i bogen.

Vi ser frem til samarbejdet med dig.

De grønneste hilsner

Danny Skytte

Michael Jepsen

Græsstængler kan forekomme i din græsplæne efter en periode med græsblomstring. Efter græsset har været i blomstring, vil de gamle græsstrå blive brune og visne. Det er helt normalt og en naturlig del af blomstringsprocessen. De brune græsstængler forsvinder af sig selv i løbet af et par uger.

Brune græsstængler efter frøspiring

Min græsplæne er uens i farven

Hvis du synes, at din græsplæne virker uens i farven, kan det skyldes vejrforholdene og sammensætningen af græstyperne i din græsplæne. Din græsplæne består nemlig af flere forskellige græsarter og sorter, som bliver påvirket af vejrforholdene på hver sin måde. Nogle er f.eks. mere tolerante overfor skygge eller tørke, mens andre f.eks. er mere kuldehårdføre og gode til at formere sig. En græsplæne består ofte af 3 græsarter - rejgræs, rødsvingel og enårig rapgræs. Hver græsart består ofte af 2 sorter i en almindelig græsplæne. Det er derfor helt naturligt, at din græsplæne kan have et uens udtryk. Det kan virke som en ulempe, men da hver art og sort, som tidligere nævnt, har forskellige egenskaber og styrker, er sammensætningen med til at styrke din græsplæne, da græstyperne komplementerer hinanden på en god måde.

Efterår – den sidste klipning

Vi betegner oktober måned for efterår. Det er her, at du foretager den sidste klipning af din græsplæne. Det er vigtigt, at du løbende fjerner alle blade og grene fra græsplænen. Klip i den højeste indstilling på robotplæneklipperen eller motorklipperen og afslut den sidste klipning med en skarp kniv. Vask maskinerne grundigt efterfølgende. Du giver hermed græsset de allerbedste betingelser for at undgå mos og svampesygdomme.

Det er vigtigt at have en forståelse for, at det er natur, jordbundsforhold og græs, vi arbejder med. Har du en udsat græsplæne, der ligger i skygge eller er meget våd, når der kommer store vandmængder, kan du ikke undgå, at der gror en smule nyt mos hen over vinteren. Det kommer vi heldigvis hurtigt til livs ved vores første servicebesøg.

Græssorter m. udfordringer

Enårig rapgræs er en af de mest almindelige græssorter og findes derfor i rigtig mange danske græsplæner. Udfordringen ved rapgræs er, at den kan få din græsplæne til at syne uens og ujævn. Udfordringen ved rapgræs er nemlig, at den kræver meget vand og næring for at fremstå flot. Er den underernæret, kan du opleve, at den skifter farve til lysegrøn, og den kan derfor være med til at gøre din græsplæne uens at se på.

Desuden begynder den at blomstre hurtigt ved tørke modsat de øvrige græssorter, som går i dvale. Din græsplæne kan derfor blive ujævn og knoldet at se på, da rapgræs vokser i tueform og i en anden hastighed end fra det øvrige græs ved stresspåvirkninger som tørke og/eller underernæring. Rapgræs kan ikke bekæmpes, men som navnet antyder lever rapgræs typisk kun i 1-2 år.

Blomstring i din græsplæne er et sundhedstegn. Når græsset blomstrer, sætter det nye frø. Det kan være en god ide at klippe spidserne af græs, der blomstrer, og efterlade afklippet på græsplænen. Afklippet vil nemlig indeholde en masse frø, der er med til at gøre din græsplæne mere tæt og ensartet. Husk derfor at køre med bioklip, altså uden opsamlere, når græsset blomstrer, så du får glæde af de mange græsfrø.

Her ses hvordan rapgræssets farve gør græsplænen uens at se på

Her ses rapgræssets hastigere vækst under en begyndende tørke

Græs i blomst / frøspiring

Bekæmpelse af mos

Hos vores førsteårskunder oplever vi ofte, at mos er en stor udfordring. Mos kan bekæmpes simpelt, når man har viden om, hvad der skal til. Du må IKKE foretage en vertikalskæring. Mos skal bekæmpes med den rigtige sammensætning af gødning. Vi har fremstillet en specielt sammensat gødning, som vi bruger til dette formål under vores besøg.

HVAD KAN DU GØRE FOR AT UNDERSTØTTE VORES BEKÆMPELSE AF MOS:

- Klippehøjden på din plæneklipper skal være indstillet på højest mulige trin. Dette giver en klippehøjde på 6 cm eller mere.

- Det er vigtigt, at du ikke kører i det samme mønster som sidst, du klippede. Her taler vi om hjulsporene, hvor du altså ikke må køre i det samme spor.
- Sæt aldrig klippehøjden ned, før al mos er væk.
- Klip græsset mindst to gange om ugen og gerne oftere. Mos kan ikke lide slitage. Når du klipper græsset hyppigt, provokerer du mosset. Lyder det som et stort arbejde, hvor du skal investere mange timer, kan vi anbefale, at du køber en robotplæneklipper. En robotplæneklipper kan gøre en stor forskel for din græsplæne på kort tid.

Førbillede taget d. 24.03.2021

Efterbillede taget d. 15.06.2021 - bekæmpelse af mos udelukkende med DM Greenkeepings servicepakke samt korrekt klipning

Ujævnheder / Topdressing

Vores kunder spørger os ofte, hvad de kan gøre ved ujævnheder i deres græsplæne. Der er hovedsageligt to ting, du kan gøre for at få din græsplæne mere jævn. For at udjævne din græsplæne skal du bruge hvidt sand, som også kaldes strandsand. Du skal bruge 1 ton sand pr. 100 m². Fordel sandet nogenlunde jævnt med en skovl. Her er det vigtigt at investere i en asfaltrager. Med asfaltrageren kan du skubbe frem og tilbage i sandet, så det fine sand fordeler sig ned i lavninger og ujævnheder. Dette kan gøres i perioden fra d. 1. maj til d. 1. oktober. For at opnå det ønskede resultat skal du gentage processen

Udjævning af græsplæne/topdress

2-4 gange, da du får udlignet flere ujævnheder hver gang. Der skal gå 4-6 uger mellem hver udlægning. Kør aldrig mere end 1 ton sand pr. 100 m² på ad gangen.

Anskaffelse af en robotplæneklipper vil desuden kunne være med til at udjævne din græsplæne. En robotplæneklipper trykker ikke jorden på samme måde som en almindelig plæneklipper, og laver heller ikke hjulspor. Derudover har en robotplæneklipper et lille klippeareal, hvorimod en plæneklipper med motor dækker et større areal med kniven, hvilket er med til at skabe ujævnheder. Dette gør sig særligt gældende, når underlaget er vådt.

Færdigudført topdress

Dybe spor efter bil eller rendegraver kan rettes op ved hjælp af en greb. Fremgangsmåden er, at du på begge sider af sporet stikker greben i jorden og løfter/vipper tørven op i niveau. Når alt er vippet på plads fyldes sporet med fint sand, som vist på billedet.

Oprettelse af dybe spor efter bil eller rendegraver

Hvis du har meget hvenegræs i din din græsplæne og kører med robotplæneklipper, vil du opleve, at din græsplæne er uens i sit udseende, og at store dele af græsset dør over tid. For at genskabe en flot græsplæne vil vi anbefale en reetablering af din græsplæne i enten august eller september måned.

Bare pletter af hvenegræs, der er blevet kvalt af iltmangel

Du reetablerer ved at vertikalskære din græsplæne i forskellige retninger. Vi anbefaler, at du vertikalskærer din græsplæne i 4 forskellige retninger. Herefter fjerner du det døde græs, nysår græsplænen og afslutter med at topdresse (se mere om topdress på side 6). Husk at vande de efterfølgende 2-3 uger.

Vertikalskæring af græsplænen

Plænen er vertikalskåret og dødt materiale er fjernet

Efter topdress og grundig såning ca. 3 uger efter

Græssorter m. udfordringer

Senegræs er ukrudtsgræs, som kommer via frø i luften og som desværre er god til at udkæmpe de andre græssorter i græsplænen. Denne græsart ses tydeligt i græsplænen med dens tykke græsblade og kedelige grønne farve. Desuden gror græsarten i tueform, så græsplænen virker mere ujævn.

For at komme senegræs til livs, skal den graves op, og nyt græs skal sås. Er det ikke en proces, du ønsker at give dig i kast med, kan vi glæde dig med, at senegræs bliver pænere at se på, når den får tilført vores Micro Master gødning, som vi udbringer ved det sidste besøg.

Desuden kan vi anbefale, at du anvender en robotplæneklipper for at opnå en lavere klippehøjde. Senegræs trives nemlig ikke i lav højde, og den lave klipning hæmmer dermed senegræsset i at sprede sig.

Senegræs

Hvenegræs kommer i flere forskellige arter. De mest hyppige er krybehvene, hundehvene og almindelig hvene.

Nogle græsplæner kan være anlagt med hvenegræs, og i sjældne tilfælde kan det komme via frø i luften.

Hvenegræs trives på golfbaner, hvor man jævnligt vertikalskærer og topdresser modsat i private haver, hvor græsarten typisk ikke får den pleje, som den har behov for. I private haver vil græstypen derfor gro sig så tæt, at den til sidst kvæler sig selv på grund af iltmangel.

I foråret kan græstypen være svær at spotte. Hvis vi observerer græstypen, vil vi gøre dig opmærksom på det, så du er forberedt på, at det kan give udfordringer på sigt.

Hvenegræs der kommer til syne (det lyse område i græsset)

Hvenegræs, der med tiden er blevet kvalt af iltmangel.

Større enkeltstående ujævnheder

Har du nogle områder i din græsplæne, som er ekstraordinært dybe, kan du løfte tørven af, tilføje jord eller sand og derefter lægge tørven på igen. Brug en spade til at opdele tørven og løft den af som vist på billedet. Samme metode kan anvendes, hvis du har en forhøjning i din græs-

plæne. Her graver du tørven af, fjerner noget af jorden og lægger tørven på igen. Denne form for udjævning skal foretages, når der er god vækst i græsset.

OBS. Hvis du har en robotplæneklipper, skal du være opmærksom på, hvor kablerne ligger.

Udjævning af enkeltstående ujævnheder trin for trin

Trin 1: Under kosten ses tydeligt en større lavning

Trin 2: Kantskærer bruges til at skære tørven fri

Trin 3: Løft tørven af med en greb og fyld hullet med sand eller jord

Trin 4: Jævn sandet/jorden ud i hullet

Trin 5: Læg tørven på plads

Trin 6: Topdress med fint sand, der fordeles over området med en asfaltrager

Når græsplænen er højere end flisekanten

Hvis der er niveauforskel på din græsplæne og dine fliser, skyldes det ofte, at der er fejlet sand/skidt fra fliserne ud på græsplænen over en længere periode. Det græsafklip, som efterlades fra plæneklipperen, nedbrydes af mikroorganismer i jorden, og omdannes til ny jord. Dette er med til at hæve græsplænenes højde på sigt.

For at udjævne forskellen skal du skære tørven af på græsplænen ca. 1-2 meter ude fra fliserne. Læg tørven som et puslespil på græsplænen, så du kan lægge den på plads efterfølgende. Når tørven er taget af, kan du nemt grave jorden væk, så niveauet passer i højden, når tørven lægges på igen. Vær opmærksom på, at denne fremgangsmåde kun må udføres, når der er god vækst i græsset. Vand gerne området de efterfølgende dage for at hjælpe en god reetablering på vej.

Skygge

En græsplæne kan ikke lide skygge. Det er ofte træer, der kaster skygge over græsplænen. Husk derfor at beskære dine træer samt at opstamme dem (fjerne sideskudene). Får halvdelen af græsplænen ikke lys nok, er det nærmest umuligt at få væksten i gang igen.

Er der store grene, som hænger ind over græsplænen, kan det i værste tilfælde skabe det, som vi kalder en "dryp zone" med vand fra træet. Dette dræber græsset på sigt.

Tromling af græsplænen

Vi anbefaler som udgangspunkt ikke, at du tromler din græsplæne. Tromling komprimerer jorden, så regnvandet og luften ikke kan trænge ned til rodnettet. Rodnettet under din græsplæne svækkes som følge heraf. Desuden har det sjældent den ønskede langvarige effekt at tromle din græsplæne.

Hvis du har små ujævnheder så som ormeskud eller ujævnheder efter fysisk aktivitet på din græsplæne, kan du undtagelsesvist vælge at tromle din græsplæne. Det er dog VIGTIGT, at tromlen ikke vejer mere end 100 kg. Du opnår det bedste resultat, hvis du tromler, når græsplænen er fugtig og jorden lidt våd.

Her ses en græsplæne med omkringstående træer, der ikke er blevet beskåret. Konsekvensen kan være, at græsset dør pga. skygge og drypzoner fra træerne.

Meldug opstår ofte ved dårlige jordforhold, samt hvis græsplænen ikke får lov til at tørre ud i en længere periode. De første symptomer på meldug er lyse pletter på græsbladene. Med tiden vil du se hvide pulveragtige pletter.

Observerer du meldug i din græsplæne, anbefaler vi dig at stoppe græsklipningen i 10-14 dage. Når du genoptager klipningen, så hæv da klippehøjden minimum 2 trin og arbejd dig derefter langsomt ned til den ønskede klippehøjde over de efterfølgende par uger. Læs mere om klippehøjder på s. 12.

Meldug i græsplænen

Heksering er en svampesygdom, som laver en kraftigt mørkegrøn græsring, der kan variere i størrelse. Ringen kommer igen år efter år, hvis ikke du bekæmper den. I værste tilfælde kan den vokse så kraftigt, at græsset i ringen ender med at dø.

Hekseringe bekæmpes ved, at du tager en spade og graver en tørv op på ca 20x20 cm i selve ringcirklen. Tørven løftes op og vendes 180 grader. Denne fremgangsmåde udføres to steder i cirklen. Således vokser svampen mod sig selv og bliver nedbrudt.

Heksering i græsplænen

Svampe i græsplænen

Svampehatte er kun et godt tegn. Svampe i græsplænen er nemlig et tegn på, at der er tilstrækkelig kvælstof i din græsplæne.

Svampene er hverken skadelige for græsset eller mennesker. Hvis du ønsker at svampene skal forsvinde, kan du vælge at klippe græsset lidt oftere.

Rød Tråd er navnet på en svampesygdom. Sygdommen opstår, hvis lufttemperaturen, fugtigheden og jordforholdene kombineres på en bestemt måde.

Symptomerne viser sig ved, at der kommer pletter i græsplænen med svækket græs. Tager man et nærmere kig på græsset, vil der kunne observeres et rødligt skær i spidserne af græsset.

Svampehatte i græsplænen

Ofte går sygdommen i sig selv igen, når der kommer sol og varme.

Vær dog opmærksom på, at sygdommen kan "smitte", således at sygdommen overføres fra de angrebne områder til de raske områder i græsplænen. Vi anbefaler dig derfor at holde pause med græsklipningen, i en kort periode, for ikke at sprede sygdommen over hele græsplænen. Når du starter klipning igen, anbefaler vi dig at sætte klippehøjden 1-2 trin op, samt at du sikrer dig, at der er skarpe knive på din plæneklipper.

Vores gødning vil have en positiv effekt på bekæmpelsen og vil være med til at forebygge svampesygdommen fremadrettet.

Rød Tråd i græsplænen

Vertikalskæring

Vi anbefaler som udgangspunkt ikke vertikalskæring

Vi ser mange, som vertikalskærer deres græsplæne. Dette giver desværre ofte flere udfordringer, end det gavner. Vertikalskæring er anvendeligt til noget særligt græs på greens og fairways på golfbaner, men det er ikke nødvendigt i private haver.

Vertikalskæring, hvis du sigter efter det ypperste og gør det korrekt

Du bør kun vertikalskære, hvis du sigter efter det ypperste og ønsker at opnå en fuldstændig ensartet og jævn græsplæne. Desuden er det en forudsætning for succes, at du har den viden, tid og det udstyr, der skal til for at sikre et godt resultat. Ellers risikerer du at gøre mere skade end gavn.

Vil du vertikalskære med succes, er det vigtigt, at du har lagt en god gødningsplan, og at du anvender græsfrø til eftersåning af en god kvalitet. Vores luksuspakke egner sig derfor godt til din græsplæne, hvis du ønsker at foretage vertikalskæring.

Vertikalskæring kan foretages i perioden primo maj-medio september, men kun hvis græsset er sundt og i god vækst. Når du har vertikalskåret, skal du topdresse din græsplæne med hvidt sand, efterså græsplænen grundigt og vande 2 gange ugentligt, indtil græsset er spiret. Undlader du ovenstående, er der stor risiko for svækkelse af græsplænen og dermed gode betingelser for nyt ukrudt og eventuelle uønskede græssorter.

Vertikalskæring - typisk en unødigt svækkelse af din græsplæne

Plæneklippertyper

Robotplæneklipper

ROBOTPLÆNEKLIPPER

Køb, køb, køb - det kan næsten ikke siges for mange gange. Denne lille sag har ingen svagheder i forhold til din græsplæne. Den vil hjælpe dig til en flot og velplejet græsplæne. Hvis du har en servicepakke ved DM Greenkeeping, hjælper den samtidig vore produkter med at levere det bedst mulige resultat til dig. Jo oftere græsset bliver klippet, jo mere skudtæt bliver græsset og græssets grønne farve bevares længere. En robotplæneklipper hjælper også med at holde mos væk fra græsplænen og giver en mere jævn græsplæne, da den ikke laver hjulspor.

Trådnet i græsset

Sidder din robotplæneklipper fast?

Du kan risikere, at din robotplæneklipper sidder fast under klippingen. Om det sker og hvor hyppigt, afhænger af din robottype, hældningen på din græsplæne og underlagets fugtighed. Har du udfordringer med, at din robotplæneklipper hyppigt kører fast, kan du forebygge udfordringen ved at lægge et net i jorden, som hæftes fast med pløkker. Produktet forhandles ved din lokale maskinforretning, som sælger robotplæneklippere.

Trådnet til forebyggelse af, at robotplæneklipperen kører fast

VIGTIG INFO: Når du har købt din robotplæneklipper, er det vigtigt, at du husker at skifte de små aftagelige knive hver 3. uge. Er det en fast kniv, skal den slibes 2 gange årligt. Gør du ikke det, ender dit græs med at blive flosset og hvidt i spidserne. Husk at læse afsnittet omkring "Tørke", så du hjælper græsset i eventuelle tørkeperioder. Mange glemmer at slukke for deres robotplæneklipper under en tørke. Robotplæneklipperen må heller ikke køre ved frost eller rimfrost, som kan forekomme i marts, april og oktober. Vi ser ofte, at den forårsager bare pletter eller helt dræber græsset, hvis den kører i disse måneder.

Stankelbenslarver oplever vi oftere og oftere i græsplænerne. De mere milde vintre betyder nemlig, at mange stankelbenslarver overlever vinteren. Larverne trives godt i græsplænerne, da de lever af græsrodde, og det betyder derfor, at stankelbenslarver kan gøre stor skade på din græsplæne. Hvis din græsplæne er ramt af stankelbenslarver, ser du primært skaderne i februar – april måned, hvor larverne vokser sig store og derfor har brug for mere og mere føde. De spiser derfor græssets rødder med den konsekvens, at store dele af græsplænen dør. I april/maj måned begynder larverne at klække og blive til stankelben. Du vil opleve store mængder stankelben i luften i løbet af sommeren. Disse stankelben kommer tilbage til din græsplæne for at lægge deres æg, som så vil overleve vinteren over, hvis ikke der kommer hård frost. Der findes pt. ikke en let og effektiv måde at bekæmpe larverne på. Den eneste vej til en flot græsplæne igen er en grundig eftersåning af græsplænen, som vi sørger for med vores servicepakker.

Det bedste, du selv kan gøre, er at holde en klippehøjde på 5-6 cm., så det er svært for stankelbenene at komme ned i græsset og lægge sine æg. Du kan evt. kombinere det med at opsætte stærekasser, så stærene kan være med til at holde bestanden nede. En fuld bekæmpelse må dog ikke forventes.

Det er derfor vigtigt, at du sørger for, at din græsplæne får en god opstartsgødning til foråret, og at den bliver eftersået, når temperaturen tillader det for hurtigst muligt at få en græsplæne i ca. 5-6 cm.

Her ses stankelbenslarver fra græsplænen

Stankelbenet lægger æg i sommerperioden, her ses hamskiftet som de efterlader

Græsplæne hårdt angrebet af stankelbenslarver

Skadedyr i græsplænen

Muldvarper kan forårsage store bare pletter. Dette ses særligt ved græsplæner, der ligger tæt ved naturområder. Vores bedste råd er, at du fanger dem med fælder. Når klippesæsonen starter, bør du sørge for at købe en robotplæneklipper. Muldvarper kan ikke lide aktivitet, og når robotplæneklipperen kører så ofte, vil de søge andre områder. Skulle du alligevel være uheldig at få besøg af en muldvarp, er det vigtigt, at du jævner muldvarpeskuddet og eftersår den bare plet. Sæt evt. en barriere op rundt om det nysåede græs.

Myrer i græsplænen

Orme i jorden kan give små bare pletter. Orme skubber jorden op til overfladen på samme måde som muldvarper, bare meget mindre. Disse ormeskud vil tørre ud og bevirke små bare pletter. Har din græsplæne mange ormeskud, afhjælp da udfordringen ved at topdresse græsplænen. Se afsnittet herom på side 6.

Muldvarpeskud i græsplænen

Myrer i græsplænen kan skabe bare pletter og ujævnheder. De skubber jorden op og skaber en bule i græsplænen. Når plæneklipperen kører over disse jordknolde, rammer kniven jorden og skaber en bar plet. Tryk disse bule ned med din fod. Er det meget slemt, kan du bekæmpe myrerne med myregift. Husk at læse vejledningen grundigt og undgå at overdosere.

Orme i græsplænen

CYLINDERKLIPPER

Er din nuværende plæneklipper en håndskubber med cylinder, anbefaler vi, at du køber en ny plæneklipper. Det er svært at holde græsplænen flot med en håndskubber. Det er kun de bedste cylinderklippere på markedet, som kan præstere et ordentligt resultat. På golfbanen bruger man f.eks. cylinderklippere til mere end 70.000,-. Køber du din cylinderklipper i et supermarked, får du ikke en kvalitet, der kan levere et godt resultat for dig og din græsplæne.

PLÆNETRAKTOR

Er din nuværende plæneklipper en plænetraktor, anbefaler vi, at du køber en ny plæneklipper. En plænetraktor er alt for tung til private haver og giver store ujævnheder. Når plæneklipperen har denne størrelse, vil du opleve gule pletter. Bruger du en lav klippehøjde, vil kniven køre på ujævnheder i græsplænen og skrælle græsset af ned til græsroden. Bruger du en plænetraktor, skal den derfor altid stå i den højeste klippeindstilling.

MOTORKLIPPER

Vi råder altid vores kunder til at købe en robotplæneklipper. Er det ikke muligt, bør du købe en motorklipper med opsamler. Bruger du en motorklipper, er det vigtigt, at du sliber kniven 2 gange om året. Slib altid kniven lige før den sidste klipning i oktober. Kniven skal slibes igen i juni måned. Sliber du ikke kniven, giver det et dårligt resultat. Græsset bliver gult og kedelig i farven, fordi græsset bliver revet over i stedet for at blive klippet over, også selvom vi har gødet græsplænen.

Plæneklipper med motor

Klippevejledning

KLIPPEHØJDE

Klippehøjden er altafgørende for at hjælpe din græsplæne med at være sund og velplejet.

Regel nr. 1 (og den allervigtigste!): Klip maks. en tredjedel af græsset. Klipper du mere end en tredjedel af græsset, svækker du græsset, da du stopper fotosyntesen i græsset.

Få dage efter bliver græsset gult og kedeligt i farven. Dette medfører desuden også en tueformet vækstdannelse i græsset, og græsplænen vil dermed komme til at virke uens i udtrykket.

Er græsset blevet langt, er det vigtigt at få det klippet ned ad flere omgange med et par dages mellemrum. Er dit græs f.eks. 9 cm højt, klipper du i 7 cm højde. Det gør du 2 gange i den første uge. Ugen efter indstiller du klippehøjden til 5 cm og klipper græsset 2-3 gange. Fra den tredje uge kan du klippe græsset i 4-5 cm højde, som er den klippehøjde, vi normalt anbefaler.

Bruger du en motorklipper, er det vigtigt at fjerne græsafklippet eller at få det fordelt jævnt over græsplænen. Ligger der klatter af græs tilbage, kan det skabe rådne og bare pletter.

Her ses skaderne ved at klippe græsset med en uskarp kniv (et hvidt skær ses tydeligt på græsspidserne)

Robotplæneklipper

Marts: 5-6 cm klippehøjde

April: 4 cm klippehøjde

Maj-september: 3-4 cm klippehøjde

Oktober: 5-6 cm klippehøjde

Slut altid i det højeste trin med en skarp kniv ved den sidste klipning. Det er vigtigt, når græsset går i dvale til vinteren, at klippehøjden er så høj som mulig, da det er her, græsset er mest modstandsdygtigt.

Motorklipper

VIGTIG INFO: Husk at slibe kniven i juni og oktober (før sidste klipning).

Marts-april: min. 6 cm klippehøjde, gerne højeste trin.

Maj-september: 5 cm klippehøjde. Ønsker du en lavere klippehøjde i vækstsæsonen, bør det klippes 3 gange om ugen. Ellers klipper du for meget af græsset pr. gang, hvilket giver et dårligt resultat.

Oktober: 6 cm klippehøjde. Slut altid i det højeste trin ved den sidste klipning og slib kniven, så den er skarp. Det er vigtigt for græsset, når det går i dvale til vinteren.

Mindre genstande på græsplænen kan efterlade gule pletter på græsplænen og i værste tilfælde bevirke, at græsset dør. Det er derfor vigtigt at huske at fjerne eller jævnligt flytte legetøj, fodbolde osv. Hvis du lader sagerne ligge, vil græsset begynde at blive gult, da græsset mangler lys. Fjernes genstanden forholdsvis hurtigt, vil græsset typisk komme sig igen inden for en uges tid. Ligger genstanden derimod i en længere periode, vil du kunne opleve, at græsset dør. Er det en mindre plet, vil den forsvinde med tiden, men er det et større område, skal der eftersåning til.

Efterladt græsafklip

Blade som ligger for længe på græsset, vil forårsage det samme som græsafklip og skabe bare pletter med tiden.

Visne blade på græsplænen skal som udgangspunkt fjernes. Ligger der nogle få blade, gør de dog ikke skade, men hvis der ligger et lag af blade, der dækker din græsplæne, bør du fjerne dem.

Riv dem sammen med en løvrive, anvend en løvsuger eller fordel dem i bede med en løvblæser. Lader du bladene ligge på græsset, vil de klistre sammen, når de bliver våde. Under bladene vil der opstå høj luftfugtighed, og det øger risikoen for, at din græsplæne bliver angrebet af svampesygdomme og/eller græsset dør, fordi det ikke får tilstrækkelig med ilt.

Græsplæne dækket af efterårsblade, som bør fjernes

Pools og badebassiner bør stå samme sted sommeren over. Jorden under bassinet bliver nemlig komprimeret og græsset dør pga. iltmangel selv efter en kort periode. Når bassinet pakkes væk, anbefaler vi, at du løsner jorden med en greb ved at stikke huller og vride frem og tilbage. Derefter fjerner du dødt græs, lægger harpet muld på arealet og eftersår området. Vand 2 gange ugentligt, indtil græsset er spiret. Har du robotplæneklipper, er det mest optimalt, hvis du "lukker området af", så robotten ikke kører henover. Du kan åbne for området igen, når græsset er ca. 6 cm højt. Desuden kan tomme badebassiner, glidebaner og lignende bevirke, at græsset bliver svedet af, da der kan blive ekstremt varmt under materialet en varm sommerdag. Er skaden sket, så sørg for at tilføre område vand. I langt de fleste tilfælde vil græsset komme sig igen.

Plet fra badebassin

Nedfaldne æbler og andre frugter skal samles op. Frugterne skærmer græsset for lys med den konsekvens, at græsset dør, og der vil opstå bare pletter i græsplænen under træet.

Nedfaldne æbler

Telt i haven vil forårsage at græsset under teltet forholdsvis hurtigt vil miste farven og blive gulligt. Hvis ikke teltet står længere end en uges tid, skal græsset nok komme sig igen i løbet af et par uger. I sjældne tilfælde dør noget af græsset. Er det tilfældet, anbefaler vi en let eftersåning for at hjælpe arealet i gang igen. Her kan du med fordel bruge de græsfrø, som du får med, når du har en servicepakke hos os.

Teltplet

KLIPPEFREKVENS

Robotplæneklipper

En robotplæneklipper skal køre så meget som muligt, når der er en god vækst i græsset. Når der er god vækst i græsset, kan du lade robotplæneklipperen køre hver dag. Græsset kan sagtens tåle det, og det vil give en mere skudtæt græsplæne. Ved opstarten i marts og april kan du lade den køre 2-3 gange om ugen. Det samme gælder i oktober. Robotplæneklipperen bør ikke starte før kl. 9:00. Vent altid med at lade den starte til efter, at morgenduggen er væk. Dette vil give det flotteste resultat, og knivene holder længere.

Motorklipper

Vi anbefaler altid, at du starter med at klippe græs i marts, hvor væksten starter, og at du stopper igen i oktober. På den måde følger du græssets vækstkurve og vil opnå det flotteste resultat. Det er vigtigt at huske, at græsset ikke kan tåle at blive klippet i frostvejr eller ved rimfrost. Bruger du en motorklipper, er det desuden vigtigt, at du klipper græsset, når det ikke regner. På den måde får du det bedste resultat, og afklippet ligger ikke i klatter, som giver bare pletter.

Når græsset er i en god vækstperiode, bør du klippe græs mindst 2 gange om ugen, helst 3. Kan du ikke det, må du ikke forvente det perfekte resultat. Igen kan vi kun anbefale, at du køber en robotplæneklipper. Hvis det ikke er muligt for dig, forsøg da at klippe dit græs 2 gange om ugen. Husk dog at læse afsnittet "Tørke", så du hjælper græsset i eventuelle tørkeperioder.

Her ses en græsplæne, der klippes dagligt i højvækstperioden

Hjulspor

Har du en plæneklipper med motor, er det yderst vigtigt, at du ikke kører i de samme spor som sidste gang, du klippede græs. Det er vigtigt at have 5-10 forskellige mønstre, som du kører i. En ny hjulsporsrute kan sagtens starte blot 10 cm længere til den ene side end ved sidste klipning.

Det er også vigtigt, at du ikke kører hjulsporet ud over græskanten f.eks. med hjulet ude på fliserne eller over kanten ud mod hækken. Der hvor hjulet kører, giver det flot græs i en stribe, men under klipperen er klippehøjden for lav. Græsset bliver svækket, og resultatet bliver grimme baner/spor med mos samt en ujævn græsplæne. Husk at trimme kanter med en kanttrimmer i stedet for at køre hjulet ud over kanten.

Eksempel på hjulspor på grund af samme klippemønster gentagne gange

Dræn i græsplænen

Vejret kan af og til skabe problemer for din græsplæne, særligt ved store vandmængder. Bliver din græsplæne hurtigt våd, vil der opstå vandpytter eller blankt vand i græsplænen. Du kan her dræne dig ud af problemet.

Vi anbefaler, at du lejer et pælebor med motor. Udvælg de områder, hvor problemet opstår og lav en firkant med en skovl. Grav græstørven op, så den fint kan lægges på igen. Når tørven er oppe, tager du pæleboret og laver så dybt et hul, du kan. Efterfølgende smider du perlegrus i hullet. Stop 15-20 cm før toppen, så der er plads til, at tørven kan lægges på igen. Der bør være ca. 50 cm imellem hullerne.

Dræningsproces med et motoriseret pælebor

Rimfrost eller frost kan skabe misfarvninger og mærkelige gule eller sorte pletter i græsset. Undgå at betrede græsset og sluk for din robotplæneklipper, når det er rimfrost eller frostvejr. Græsset vil ikke dø af rimfrost eller frost, men i en periode kan græsplænen ændre udseende.

Græsafklip, som ligger i klatter, kan mikroorganismerne i jorden ikke nedbryde. Det er derfor vigtigt, at du fordeler afklippet eller samler det op for at undgå, at det rådner. Får det lov til at ligge og rådne, dækker det for lys og luft til græsset, og konsekvenserne er bare pletter.

Trampoliner ødelægger det underliggende græs. Det er fysisk umuligt at skabe en flot græsplæne under en trampolin, uanset om vi servicerer græsset. Den mørke trampolindug afgiver varme, som svider græsset under trampolinen af. Desuden skaber trampolindugen en drypzone, som ødelægger græsstykket under trampolinen.

Det bedste, du kan gøre, er derfor at lade trampolinen stå det samme sted, og så skal vi nok få området pænt igen den dag, der ikke længere står en trampolin på græsset.

Salt fra en saltspreder svider græsset af. Ligger din græsplæne ud til en vej, hvor der bliver saltet om vinteren af store maskiner, kan du risikere at få pletter i græsplænen, da saltet svider græsset af. Græsset kommer sig igen ved eftersåning af flere omgange og udbringning af gødning. Vi vil, med vores servicepakker, kunne reetablere området.

Under trampolinen ses de meget svære vækstvilkår

Bare pletter fra saltspreder

Pletter i græsplænen

Pletter i græsplænen er desværre umulige helt at undgå. Du kan opleve bare pletter og misfarvede pletter i græsplænen på mange forskellige måder og af mange forskellige årsager.

Hundepletter kan forekomme, hvis din hund tisser i haven. Efter et par uger går græsset helt ud og skaber en brun og bar plet.

Den kommer, fordi tisset fra din hund er saltet, og dermed trækker saftspændingen ud af græsset. Vi eftersår med græsfrø, som er meget tolerante overfor denne udfordring, men pletterne er svære helt at undgå.

Benzinpletter opstår, hvis du spilder benzin på din græsplæne. Græsset vil dø, og der kan gå lang tid, før græsset er genetableret. Undlad derfor at fylde benzin på plæneklipperen ude på græsplænen.

Din robotplæneklipper skal vaskes af og til. Vask hjulene, hvis den er meget beskidt, da du ellers kan risikere, at den står og spinner på stedet. Den vil her slide græsset af og forårsage bare pletter.

Roundup er et sprøjtemiddel, som du kan købe i f.eks. supermarkeder og trælasthandler. Roundup dræber alt, også græsset. Bruger du dette sprøjtemiddel, skal du være meget forsigtig. Undgå at sprøjte for tæt på græsset. Blot en lille støvsky af midlet kan dræbe græsset. Har du sprøjtet fliser, må du ikke betræde græsset bagefter, da resterne fra midlet vil kunne dræbe græsset.

Hundepletter

Roundup plet

Tørke

Det er meget **vigtigt**, at du respekterer tørke. Vi har set det de seneste år og forventer, at det er en udfordring, der er kommet for at blive.

Tørke kan være skyld i, at store mængder af græs tørrer ud og i værste fald dør, hvis ikke du tager dine forholdsregler. Derfor er det vigtigt, at du er opmærksom på vejret, når jorden bliver tør. Græsset mister sin vækstfunktion og går i dvale. Det er derfor meget vigtigt, at du helt undlader at klippe græsset. Det er ikke nødvendigt at klippe græs i perioder, hvor det ikke vokser. Vi oplever ofte, at folk glemmer at slukke for deres robotplæneklipper. Hvis den fortsætter med at køre i tørkeperioder, vil den slide græsset af og dermed være skyld i, at græsset dør.

Fornemmer du, at der er en tørkeperiode på vej, skal du stoppe med at klippe græs. Hermed får græsset mulighed for at opnå en længere græshøjde, hvor græsset kan opsuge vand i græsbladet. Det gør, at græsset holder sig grønt og er samtidigt mere modstandsdygtigt overfor tørken. Når der kommer vand fra oven igen, begynder væksten. Hjælp gerne græsset i gang. Start med

en klippehøjde på 5 cm første gang, du klipper efter en tørkeperiode. Sæt plæneklipperen 1 trin ned ugen efter, og ugen efter igen kan du sætte plæneklipperen i din normale sommerhøjde. På den måde hjælper du, stille og roligt, græsset i gang igen, efter det har været svækket af tørken. Det giver hurtigt græsplænen den pæne grønne farve igen. Hvis du vælger at fortsætte med samme højde efter tørken, som du havde før tørken, svækker du græsbladene. Denne utilsigtede fejl gør, at du fjerner fotosyntesen, som kan medføre døde pletter og som, med garanti, giver en gullig farve på græsset i en længere periode.

Her ses en græsplæne, der er blevet klippet under en tørkeperiode

Tørke

VANDING AF GRÆSPLÆNEN VED TØRKE

Det er ikke nødvendigt at vande græsplænen i en tørkeperiode, hvis blot du følger vores gode råd. Vi oplever dog kunder, der ønsker at vande græsplænen for at bevare den flotte grønne farve. Her er det vigtigt at vide, at græsplænen skal vandes, FØR den visner. Det er bedst at vande sjældent men grundigt, dvs. brug mindst 20 mm vand ad gangen. Det svarer til 20 liter pr. m² eller sagt på en anden måde – din havevander skal køre min. 60 minutter hvert sted alt afhængigt af hvilken vippevander du har og hvilket tryk, der er på dit vand.

Tørkeramt græsplæne

FLADT GRÆS

I nogle tilfælde kan vejret bevirke, at græsset kortvarigt går i dvale. Du vil derfor kunne opleve, at dit græs, der ellers har været sundt, i god vækst og grønt i en længere periode, pludseligt lægger sig fladt ned. Dette kan ske ved en drastisk temperaturstigning. Græsset vil gå i selvforsvar, mens det venter på en regnbyge. Det mister saftspændingen, i græsbladet, og vil derfor lægge sig fladt ned ved betrædning eller anden aktivitet på græsplænen. Du kan derfor overveje at stoppe klipningen, indtil der kommer en regnbyge. Du må gerne betræde græsplænen i perioden. Græsset vil ikke tage skade, og når temperaturen er stabil igen, vil du opleve, at græsset igen finder sin styrke.

Græs i selvforsvar uden saftspænding

TØRKEKANTER LANGS FLISER

Hvis du oplever, at det græs, der grænser op til dine fliser, er gult i kanten, så skyldes det, at underlaget langs fliserne er mere sandet end resten af græsplænen og dermed dræner vandet hurtigere. Det er muligvis, fordi det overskydende sand, fra da i anlagte fliserne, er skubbet ud på græsplænen. I perioder med sparsomt vand vil græsset derfor hurtigt tørre ud og derved miste sin grønne farve. For at imødekomme udfordringen, kan du grave ca. 30 cm jord af, tilføre ny muld og nyså området.

Tørkekanten langs fliser

TØRKEKANTER LANGS HUSMUREN

Grænser din græsplæne helt op til husmuren eller kort derfra, kan det blive meget varmt ved jordoverfladen langs husmuren. Dette, kombineret med, at gavlen ofte skærmer for regnen, gør, at græsset ofte tørrer ud og dør i disse områder. Vi anbefaler derfor ikke, at man har græs langs husmuren.

Tørkekanten langs husmur